

“El dolç avís de la mort”

Carme Riera ha guanyat l'últim premi Sant Joan de novel·la
JOSEP LOSADA

LES DARRERES PARAULES
Carme Riera
Premi BBVA Sant Joan de novel·la
Editorial:
Edicions 62
Tarragona, 2016
Pàgines: 176
Preu: 19,50 euros

Com tot creador literari de talla, Carme Riera necessita, de tard en tard, espais de llibertat i expansió. *La veu de la sirena* (2015), una festiva versió del conte d'Andersen, que el subvertia, va ser una fugida d'estudi per després reprendre la seva carrera d'alta literatura. Ara ha tornat a la palestra amb *Les darreres paraules*, la recreació d'una suposada confessió, a mig camí entre l'autobiografia i les memòries, de Ludwig Salvator Maria Giuseppe Giovanni Battista Dominicus Raineri Ferdinando Carl Zenobius Antonin d'Habsburg-Lorena i Borbó, conegut com l'arxiduc Lluís Salvador, dictada al seu assistent Erwin Hubert, una mena d'Eckermann austríac, des del seu llit de mort al castell de Brandeis, el 30 de setembre de 1915.

Riera estava triplement dotada per encarar-se amb l'extraordinària figura de *s'Arxiduc*: els seus anys d'implicació personal, els seus dots artístics com a narradora històrica i memorialista i la seva curadoria de l'exposició commemorativa del centenari de la mort, *Jo, l'Arxiduc. El desig d'anar més lluny*, organitzada a Palma.

La novel·la comença amb una dilatada *Nota introductòria* que es val del tradicional recurs del manuscrit inèdit trobat. Després, el pròleg dona pas a la transcripció fidel de la versió catalana del text d'Hubert recollit dels llavis de Lluís Salvador en sentir “el dolç avís de la mort”. L'arxiduc ordena el seu relat en nuclis temàtics successius on evoca la família, la Primera Guerra, l'espiritualitat, la memòria i la seva erràtica vida eròtica i sentimental. I a partir de l'eix vertebrador del relat autobiogràfic i confessional, Lluís Salvador va tocant un ample ventall de

ció fidel de la versió catalana del text d'Hubert recollit dels llavis de Lluís Salvador en sentir “el dolç avís de la mort”. L'arxiduc ordena el seu relat en nuclis temàtics successius on evoca la família, la Primera Guerra, l'espiritualitat, la memòria i la seva erràtica vida eròtica i sentimental. I a partir de l'eix vertebrador del relat autobiogràfic i confessional, Lluís Salvador va tocant un ample ventall de

qüestions tangencials com ara la llibertat, la identitat, la veritat, el temps, el valor de la paraula, l'alteritat...

A punt de morir, Lluís Salvador sent la necessitat imperiosa de revelar l'autèntica veritat sobre la seva vida per resoldre els clarobscur que han preocupat els seus diversos biògrafs durant més d'un segle. De fet, la novel·la és un mer pretext per a les teories de la nostra autora sobre la interpretació de la vida i l'obra de l'arxiduc. En el fons, *Les darreres paraules* és el fruit més especulatiu de la ingent recerca documental que Riera va dur a terme amb vista a la seva exposició. La visió general de Riera del personatge és molt encertada, però no acaba de funcionar com a narració. L'autora ha reconduït cap al terreny de la ficció un material que pertanyia al món de la no-ficció. Els errors de la narració ho demostren a cada pas.

El truc del manuscrit trobat és un recurs massa fatigat. El relat de la confessió, d'unes 120 pàgines, és massa

breu, perquè la vida de Lluís Salvador donava per a molt més com a matèria literària. I el personatge literari de Lluís Salvador queda massa lineal, massa monocord, monotonal, monolític, apologetic i correcte per correspondre a la veritat. Sens dubte, la part més important del text és el seu valor al·legòric, on Riera posa de relleu el profund paral·lelisme entre l'època de l'arxiduc i la nostra. *

NOVEL·LA JORDI CAPDEVILA

“Has avançat, Haru. Però encara penses massa... Es veu en el traç, es revela en la teva actitud impacient, s'endevina en els teus ulls, que no deixen de mirar cap a tot arreu... L'harmonia arriba quan la disciplina aconsegueix que ens oblidem de nosaltres mateixos i, per tant, del nostre esforç”, és una dels centenars de reflexions que rebrà la protagonista de la novel·la durant els cinc anys de formació en el *dojo*, una de les escoles espirituals més cèlebres del país oriental on viu. Els pares d'Haru són mestres excel·lents en la pràctica del *shodo*, l'art de la calligrafia. El seu progenitor “escriu les cartes de tots aquells que no coneixen el misteri de les lletres. És la seva feina”. Però volen que la seva filla apren-

La saviesa de la lenta reflexió

gui el difícil art del tir amb arc, una de les matèries més gratificants i adequades per arribar a la perfecció vital absoluta a què ha d'aspirar qualsevol humà.

El relat ens trasllada a “Terres d'Orient” i comença en una casa petita, de fusta fosca, envoltada de jardins i flors en un moment delicat: si la mare no hagués mort fa poc li diria a Haru, que té 15 anys, que es

mengés la fruita que té al davant, “que t'ha de fer sentir com et bateja el cor. Li diria la vida és la fruita, Haru, i els anys en són la pell”. Una primera metàfora abans que la narració ens traslladi al *dojo*, on l'Haru passarà cinc anys d'aprenentatge. Aprenderà la disciplina amb tanta il·lusió com angoixa pels ensenyaments rebuts i els sacrificis que comporta. S'ha d'arribar a la perfecció, que en l'art de tir amb arc és clau: “Mai no tiris contra ningú; mai no tiris per ser més que ningú; mai no tiris per demostrar-te res a tu mateixa: el tir amb arc és un estat propi que es pot compartir.”

Ja fora de l'escola, Haru s'haurà d'enfrontar al contrast entre l'aprenentatge rebut i la dinàmica competitiva, a voltes sal-

Flàvia Comas

Els petaners sota la tempesta

Només els que tenen bona oïda saben que Carles Rebassa és una de les grans veus mallorquines de la literatura catalana. La que va per un tronc on trobem Blai Bonet, Miquel Bauçà, Biel Mesquida i Andreu Vidal, sense oblidar els Nadal, Pons, Riera, Galmés, Llompart i tants i tants d'altres. Amb un extens currículum poètic, ens presenta la primera novel·la, *Eren ells*, que va guanyar el premi Pin i Soler de Tarragona. La publicació ha coincidit amb el seu últim poemari, *Pluja de foc*, un dels llibres de versos més impactants que m'han caigut a les mans els últims mesos, per no dir anys.

Rebassa té força i qualitat, té coses a dir, i no s'ha quedat contemplat la lluna mentre escribia sonets. És un poeta que mossega, que ens explica coses del carrer, que en la seva primera novel·la recrea històries, que segurament ha conegut en la seva feina docent, una història de petaners, d'energia, de sexualitat no edulcorada, una història d'iniciació, que en alguns moments m'ha recordat l'empta dels llibres més arriscats de Jean Genet i Juan Goytisolo, per no parlar d'aquella obra mestre que va ser *Lastragale* d'Albertine Sarrazin. Els protagonistes, un grup de nois d'institut, amb tots els seus descobriments i perills,

Carles Rebassa ha guanyat el premi Pin i Soler / ANGLE EDITORIAL

l'homofòbia, els assetjaments i la vexació, tan comuna i que sembla que els docents no saben detectar ni reprimir. Rebassa ens introdueix en aquest món, sovint claustrofòbic però sobretot vitalista, a través d'una prosa embolcalladora que t'arriba a superar tant com en les proses més suggestives de Blai Bonet o dels poc reconeguts Jaume Santandreu i Sebastià Perelló. Amb el rerefons d'*A sang freda*, de Truman Capote

–també de la hipnòtica cançó de *Riders on the storm* dels Doors i William Burroughs, lectura d'un dels protagonistes–, *Eren ells* planteja la solitud del jove davant la realitat hostil, la situació lateral de la delinqüència i la marginació, una història que planteja la mort, amb la virulència i la profunditat psicològica dels grans relats d'Ernest Hemingway –*Les neus del Kilimanjaro*– o de Burroughs, per triar-ne analogies. I si la situessin en l'òrbita de les mal anomenades novel·les juvenils, hauria de dir que des de la lectura de les narracions de S. E. Hinton –adaptades al cinema per Coppola– no m'havia trobat amb una obra coral de joves amb tanta ràbia i desassossec. També és una mirada als joves sota la tempesta, amb pietat i lirisme contingut.

Els recomano que complementin la lectura d'aquesta magnífica novel·la amb el llibre de poemes

Pluja de foc, un recull de poemes en què podem copsar la intensitat del vers de Rebassa, la seva desesperació, però també la sornegueria i el retrat poc complaent d'ell mateix. Ens parla de ressentiments, d'amors tollits, de no sublimar les fútilses. La ciutat de Barcelona apareix des d'una visió àcida, lluny del bonisme dels polítics de la seva generació; dos grans llibres per a un autor del futur. *

EREN ELLS
Carles Rebassa
Premi Ciutat de Tarragona Pin i Soler
Editorial: Angle
Barcelona, 2016
Pàgines: 272
Preu: 17,90 euros

PLUJA DE FOC
Carles Rebassa
Editorial: Terrícola
Granollers, 2016
Pàgines: 68
Preu: 14 euros

pany ha publicat una història oriental / JOSEP LOSADA

vatge, de la societat que l'envolta. En el seu camí per portar una vida adequada a la filosofia apresada haurà de passar moltes privacions i tindrà la sort de treballar amb un ancià mestre sabater, amb qui aprendrà l'ofici amb la tècnica més ancestral. La seva vida es torç quan comença a separar-se dels ensenyaments espirituals i la disciplina rebudes. Però el llegat que rep del sabater quan es mor tornarà a redreçar el seu camí vital i arribarà a la direcció d'un *dojo*, aquest d'escriptura, l'ofici vocacional dels seus progenitors.

A *Haru*, Flàvia Company (Buenos Aires, 1963), ens ofereix una narració plaent, profunda i original. Supera amb escreix la dificultat de ficar-se en cos i ànima en el món tan misteriós com atractiu del pensa-

ment oriental. El llenguatge clar, directe, nítid i rigorós, amb un *tempo* i sonoritat plàcid i cadenciós, és estimulant. És una història que ens introdueix en l'atmosfera d'una societat que cerca la perfecció humana en l'observació, l'obediència, el sacrifici, la força d'esperit i l'esforç constant. És una obra plena de pensaments i reflexions assenyades, amb un toc fantasiós sorprenent. La cadència harmoniosa, gairebé musical, li dona un ritme ben poc expressat en la nostra literatura. Els escenaris i paisatges que evoca estan ben encadenats amb la història, i els protagonistes encaixen encara més amb la trama narrativa. *Haru* és un plaer, una lectura capaç de remoure les entranyes de l'ànima del lector més exigent i capaç de fer-li estimar més la vida. *

HARU
Flàvia Company
Editorial: Catedral
Barcelona 2016
Pàgines: 384
Preu: 20 euros